

בס"ד

מבוא וסיכום למאמר השבועי העולמי מהספר הקדוש

אמרי מנחם

פרשת משפטים

התורה היא סדר העולם והאדם, וסגולת המתקת הדינים בשרשם -
הוא על ידי קביעות "סדר היום" ללא שום פשרות.

ר'קראת שבת לכו ונלכדה

פרשת משפטים מלמדנו איך לעבוד את השי"ת
כשותף במפעל העולם ולא כפועל.
בחודש אדר יש כח מיוחד לחולל מהפך
מחיי שוא ושקר לחיי אמת ונצח.

שנה ז - גליון רצה - פרשת משפטים תשפ"ה

תוכן הקונטרס

- ג. מבוא המאמר.....
- ה. תוכן המאמר.....
- ו. אמרי מנחם.....
- ז. סיכום המאמר.....
- ט. הוראה למעשה בעבודת ה'.....
- י. לקראת שבת פרשת משפטים - מברכים חודש אדר לכו ונלכה.....

לוח סדר הלימוד בחודש אדר:

פרשת תרומה - שקלים: אות ז

הנושא: הכח המיוחד של ענין מדת אמת שמתעורר בחודש אדר, שמחפך את כל הדינים לרחמים גמורים ולכן מרבין בו במשחה.

פרשת תצוה - זכור: תצוה אות ו

הנושא: כל איש ישראל צריך ללחום את מלחמת עמלק ולמחות שורש הרע ומר קליפת עמלק הטמון בקרבו מיום הוולדו.

פרשת כי תשא - פורים: פורים אות ו

הנושא: לימוד ואזהרה יתירה, שהשי"ת יאמר לצרותינו די, ויבטל הדינים, ומקומם יקח הרחמים והחסד, להגביר אהבה וההתקשרות זה לזה באחדות אמיתית.

פרשת ויקהל - פרה: פרה אות ד

הנושא: הוא יתחטא בו ביום השלישי - עבודת פרה בזמן הזה בסדר הטהרה והכניסה לשער עבודת ה'.

פרשת פקודי - החודש: החודש אות ז

הנושא: שמור את חודש האביב - חודש שהוא אב ל"ב חדשי השנה שקונים בו שלמות לכל השנה.

לעשות רצון צדיק

הלימוד השבועי העולמי

בשעה"ק

אנרי מנחם

...פפפפ...

"בעהט איך למעשה יעדער איינער פון אונז זאל נעמען כאטש איינמאל א וואך קובע זיין א שיעור און דעם ספר..." (בקשתי שכל אחד מאתנו יקבע שיעור ללמוד בזה הספר לכל הפחות פעם אחת בשבוע).

מתוך דא"ח מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במעמד סיום השלמת הספר - י"ז אדר תשע"ז

...פפפפ...

ברצוני לבקש, כאשר לאחרונה הושלמה הדפסת ספרו של כ"ק אאמו"ר זצלה"ה זי"ע, ספר הק' אמרי מנחם, ומפרסמים בכל שבוע מאמר אחד "א לייכטער שטיקל ש'העולם' לומד בצוותא חדא, אבקש בזאת מה'עולם' כאן שיצטרפו ללימוד זה, וזה יהיה לנחת רוח לאאמו"ר זצלה"ה שהיתה בקשתו להדפיס את הספר כדי "אז יודן זאלן לערנען אין דעם" "און דאס וועט זיין אונזער התחברות והתקשרות וייטער".

דברי פרידה מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א במוצ"ש התאחדות בארה"ב, סיון תשע"ז

לרפואתה ולהחלמתה המהירה והשלמה של האשה החשובה מרת שרה גולדא בת רחל לאה בתושח"י.

יו"ל לעידוד הלימוד השבועי העולמי שנתקן בהוראתו ובהדרכתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לתגובות והערות ולהצטרפות לרשימת התפוצה
imreimenachem@gmail.com
כמו"כ ניתן להשתתף בהוצאות הגיליונות הבאים
עיצוב ועימוד: 0548538799

שבת מברכים חודש אדר

המולד יהיה בליל שישי 2:07

ראש חודש יהיה ביום השישי
ולמחרתו ביום השבת קודש

הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

אמרי מנרחם

הלימוד השבועי העולמי

בספר "מצמיח ישועות" מאיש חסיד בן תורה אשר מצד פרנסתו הוכרח לעזוב את פולין וגלה לגאליציא, והעלה עלי גליון מה שזכה לראות ולשמע בדרך נדודו בהיותו אצל צדיקי דורו. בתוך הרברים מביא שם גם מה ששמע בהיותו בפ' משפטים אצל רבי בעריש מביאלא זי"ע, וכותב על זה:

יש לי מהתורה הזאת "התחזקות גדול" ומדי פעם אני רואה בהם כוונה אחרת. אחים יקרים! תאמינו לי כי מהמעשה הזאת אשר זכיתי להיות שמה ולשמע דברים אלו עברו ל"ז שנים, ועל כל הצרות שעברו עלי עד כה, יש לי התחזקות מן הדיבורים האלה!!!...

עם דברי קדשו של הרבי מביאלא האבן זיך גיקאכט אונזערע רעביס, וכמוכן שגם רבינו זי"ע במאמרים רבים אינו פוסח על זה בתוספת ביאור, וכך גם כאן במאמר שלפנינו [מלבד עוד מאמרים מיוחדים שיש לו על זה לבאר כוונת קדשו].

המאמר הסגולי של הרבי מביאלא הוא בביאור דברי התרגום במאמר הכתוב: 'זאלה המשפטים אשר תשים לפניהם', ותרגומו ואלין דיניא די תסדר קדמיהון. כי המתקת הדינים צריך להיות בשורשם, ואיך בא האדם להמתיק את הדינים בשורשם, באם עושה לעצמו סדר איך להתנהג, שיעור קבוע ללמוד וזמן קבוע להתפלל, ולא ישנה את סדרו בשום אופן, אפילו לא ע"י איזה מניעה, אזי יוכל להמתיק את כל הדינים שלו בשורשן, וזהו שמתרגם אונקלוס 'ואלך דיניא', כלומר אם תרצה להמתיק את הדינים, 'די תסדר' כלומר הסדר בעבודת השי"ת, יגרום, 'קדמיהון', שתמתיק את הדינים בשורשם, עכדה"ק.

רבינו יבאר כאן את דבריו על פי משנת המהר"ל בענין סדר העולם וסדר האדם שהכל נברא על פי התורה, וכשם שהאדם צריך לקחת את סדר הליכתו כפי הכתוב בתורה, כך גם כל סדר וטבע העולם הם הכל על פי כללי התורה, אלא שהנהגת האדם כתוב נגלה ומפורש בתורה, והנהגת העולם טמונה וגנוזה בתורה, ומסורה לחכמי התורה להוציא ולגלות צפוניה ואמריה.

בתמצית המאמר הבאנו את דברי רבינו בפרשה אות ד, שם הוא מבאר את הרברים בתוספת ביאור עם הלכה למעשה על פי משנת מרן הבעל שם טוב זי"ע.

במאמר 'לקראת שבת משפטים' הרחבנו ביותר בביאור דבריו הק' על פי משנתם של הישמח ישראל ויסוד צדיק להרה"ק רבי שלמה זילער זי"ע, בהתבוננות עמוקה בתוכן ג"ן פרשת המשפטים שהכניסנו הקב"ה לעברה ולשמרה.

חודש אדר הבעל"ט, הוא החודש של מלחמה לה' בעמלק מדור דור, בחודש זה אשר נהפך לישראל מות לחיים, בחודש של 'הדר קבלוה באהבה - בשמחה' יש סייעתא דשמיא מיוחדת לכל הבא לטהר - לכל מי שרוצה להינצל ממות ולהידבק בחיים - בחיים נצחיים, כל מי שניגש כראוי לחודש זה יכול לחולל מהפך ולרומם את כל מהלך חייו... וכח הקריאה מקול הקורא - קול הקב"ה שקורא ומורה לנו: 'טייערע קינדער' ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם - במקום דינא דגולגלתא, תבחרו לכם דרך של 'די תסדר קדמיהון' הנה זה עם צירוף הזמן של מברכים חודש אדר, יותר קל להגיע למדרגת 'ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום.

תוכן המאמר

התורה היא סדר העולם והאדם וסגולת המתקת הדינים בשרשם - הוא על ידי קביעות "סדר היום" ללא שום פשרות, וראוי לכל אחד ואחד לסדר לעצמו סדרים בלימוד התורה, ולשמור הסדרים בהקפדה, ועל ידי זה יומתקו הדינים, ויתעורר רצון העליון, ויושעו כולם בדבר ישועה ורחמים רבים, אכי"ר.

מביא את דברי כ"ק מרן הרבי מביאלא זי"ע על דברי התרגום במאמר הכתוב: 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם', ותרגומו ואלין דיניא די תסדר קרמיהון. כי המתקת הדינים צריך להיות בשורשם, על ידי שיעשה לעצמו סדר קבוע ללמוד וזמן קבוע להתפלל, ולא ישנה את סדרו בשום אופן, אפילו לא ע"י איזה מניעה • מבאר בהקדם דברי המהר"ל שכמו שהתורה היא סדר האדם, איך להתנהג, כך היא סדר של העולם, ער שהתורה היא סדר כל הבריאה כולה וזה שאמרו במדרש שהיה הקב"ה מביט בתורה וברא את עולמו, ר"ל שהתורה בעצמה היא סדר הכל, ולכך כאשר רצה השי"ת לברוא את עולמו ולסדר אותו, היה מביט בתורה שהיא סדר הכל וברא את עולמו • על פי זה מבאר כי כאשר האדם עושה לעצמו סדר בלימוד התורה שהיא סדר העולם, נתעורר הרצון העליון שהיה בעת בריאת העולם, למטרת התגלות רחמי וחסדיו ית"ש, כי אם אין בעולם מי שיקבל רחמים ממנו איך יקרא רחום, ועיי"ז נמתקים כל הדינים ונעשה הכל רחמים וחסדים גמורים • זהו שתרגם אונקלוס 'ואלין דיניא די תסדר קרמיהון', המשפטים הם הדינים, ומזה נעשה קרמיהון, כמבואר בספה"ק קהלת יעקב דקדם הוא בחי' בתר חכמה ובינה, שהוא רצון העליון, רחמים גמורים • על פי זה מוסיף לפרש את דברי רש"י"ל, לפניהם ולא לפני עובדי אלילים, דכיון שהתורה היא סדר העולם הרי שהדינים הם מנהיגים סדרי העולם, ועל כן יש לדון רק 'לפניהם' כי התורה וסדרי העולם נמסרו רק ביד ישראל • מוכיח את דבריו גם מדברי הגמרא בברכות ו. מהו דתימא דינא שלמא בעלמא הוא ולא אתיא שכינה קמ"ל דינא נמי היינו תורה, ר"ל הדין שעל פי הדינים הוא עצם התורה אשר העולם מתנהג על ידה • מסיים דבריו בהלכה למעשה כי מן הראוי לכל אחד ואחד לסדר לעצמו סדרים בלימוד התורה, ולשמור הסדרים בהקפדה, ועל ידי זה יומתקו הדינים, ויתעורר רצון העליון, ויושעו כולם בדבר ישועה ורחמים רבים, אמן כן יהי רצון.

[ב] ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא, א),
ותרגמו ואלין דיניא די תסדר קדמיהון.

ב"ק מרן אדמו"ר הרבי מוהרד"ב מביא לא זללה"ה
ז"ע דיבר בקדשו, כי המתקת הדינים כריך להיות
בשורש (ע"ה שער יג פרק יא), ואיך בא האדם להמתיק
את הדינים בשורש, באם עושה לעצמו סדר איך
להתנהג, שיעור קבוע ללמוד וזמן קבוע להתפלל,
ולא ישנה את סדרו בשום אופן, אפילו לא ע"י
חיזה מניעה, אזי יוכל להמתיק את כל הדינים שלו
בשורש, וזהו שמתרגם אונקלוס 'זאלין דיניא',
כלומר אם תרצה להמתיק את הדינים, 'די תסדר'
כלומר הסדר בעבודת השי"ת, יגרום, 'קדמיהון',
שמתמתיק את הדינים בשורש, עכ"ל.

ולהסביר ענין דבריו הקדושים אפשר לומר עפ"י
מה דאיתא בספרי מהר"ל ז"ל (נתיבות עולם נתיב התורה
פרק א) שכמו שהתורה היא סדר האדם, איך להתנהג,
כך היא סדר של העולם, עד שהתורה היא סדר
הכל, רק כי סדר האדם הוא נגלה ומפורש בתורה
וכו' ופי' כי בתורה יש רמ"ח מצוות עשה ושס"ה
מצוות לא"ת שהם באדם רמ"ח איברים ושס"ה גידים
(עי' תנחומא כי תצא ב, זשה"ק ח"א קע"ג), אבל סדר כל
העולם כולו ג"כ הוא בתורה, שאין התורה רק סדר
מציאות העולם בכללו, וזה שאמרו במדבר (ב"ר א, א)
שהיה מביט בתורה וברא את עולמו, ר"ל שהתורה
בעצמה היא סדר הכל, ולכך כאשר רצה השי"ת
לברוא את עולמו ולסדר אותו, היה מביט בתורה
שהיא סדר הכל וברא את עולמו, ע"כ.

ומפאת זה כאשר האדם עושה לעצמו סדר בלימוד
התורה שהיא סדר העולם, נתעורר הרצון העליון
שהיה צעת בריאת העולם, כאשר עלה אז בראונו
הפשוט לבראותו ככח התורה, למטרת התגלות
רחמו וחסדיו ית"ש, כדאיתא בכתבי האריז"ל
(אוצרות חיים שער העיוולים) שעלה בראונו הפשוט

להאכיל הגאכלים לסיבה נודעת והיא להקרא רחום
וחנון וכיוצא, כי אם אין בעולם מי שיקבל רחמים
ממנו איך יקרא רחום, ועי"ז נמתקים כל הדינים
ונעשה הכל רחמים וחסדים גמורים.

וזהו שתרגם אונקלוס 'זאלה המשפטים אשר תשים
לפניהם' – זאלין דיניא די תסדר קדמיהון, פי'
המשפטים המה הדינים, כדאיתא בפסיקתא דרב
כהנא (פסקא יב אות יא) הרי אני נתון להם את התורה
שכולה דינים ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם,
ומזה נעשה קדמיהון, כמבואר בספה"ק קהלת
יעקב (ענך קדם) דקדם הוא בחי' כתר חכמה ובינה,
שהוא ראון העליון, רחמים גמורים.

וזהו שפירש רש"י ז"ל, והוא מדברי הגמ' (גיטין
פ"ה:), לפנייהם ולא לפני עובדי אלילים, אף על פי
שדיניהם כדני ישראל אי אתה ראוי להיזקק להם,
היינו כי אחרי שהתורה היא סדר העולם, הגה
הדיינים שנים דיני התורה, המה מנהיגים סדרי
העולם, כדאיתא בגמ' (ברכות א) מהו דתימא דינא
שלמא בעלמא הוא ולא אתיא שכינה קמ"ל דדינא
נמי היינו תורה, ר"ל הדין שעל פי הדיינים הוא
עצם התורה אשר העולם מתנהג על ידה, ועל כן יש
לדון לפנייהם ולא לפני עובדי אלילים, כי התורה
וסדרי העולם נמסרו ביד ישראל, כאמרם ז"ל (ילקוט
תהלים קמז) על הכתוב (תהלים קמז, יט) מגיד דבריו
ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, לא נתן הקב"ה
את התורה והדינים אלא לישראל בצבד, וממילא רק
ישראל יכולים לדון ולא העכו"ם.

היצא לנו מדברינו אלה, אשר מהראוי לכל אחד
ואחד לסדר לעצמו סדרים בלימוד התורה, ולשמור
הסדרים בהקפדה, ועל ידי זה יומתקו הדינים,
ויתעורר ראון העליון, ויושעו כולם בדבר ישועה
ורחמים רבים, אמון כן יהי ראון.

תמצית המאמר

אנו מצרפים לכאן את דבר קדשו של רבינו בפרשה זו אות ד', שם הוא גם מבאר את דברי הרבי מביאלא זי"ע, בתוספת דברים עם הלכה למעשה בכלל ולימי השובבי"ם בפרט

תוכן המאמר: כשאדם עושה לעצמו סדר איך להתנהג, בהיום והשעות, ללמוד ולהתפלל, ולא ישנה את סדרו בשום אופן, אפילו לא ע"י שום מניעה, אז הוא ממתיק הדינים בשורשם • שמעתי ממורי [הבעש"ט הק' זי"ע] כשרואה שיש עליו איזה דינין אזי ילמוד בבוקר בדביקה וחשיקה, שידבק את עצמו אל פנימיות אור אין סוף שבתוך האותיות • ההסבר בזה כי במקום שמחשבת האדם נתונה שם הוא כולו, ואם לומד תורה כראוי, נעשה על ידי זה דבוק כולו בג' ספירות הראשונות ששם אין דינים • ולזה צריך ההכנעה שהיא שלימות המחשבה שהיא חכמה בבחי' כח מה • וזה הוא הענין שעל פגם הברית אין מועיל תשובה, כי אם מחשבתו במקום שפל כזה, כל האדם עצמו שם הוא, ועל כן הוא חמור מכל הפגמים, ואין לך פגם גדול מזה • עם כל זאת אם מתבונן במחשבתו שאפילו בשפלות ערך מצבו מופיע עליו אורו ית', במחשבה זו מעלה את מחשבתו הפגומה, ששם ג"כ נמצא אורו ית', ועל ידי זה יש תיקון גם לפגם הזה.

אזי ילמוד בבוקר בדביקה וחשיקה, שידבק את עצמו אל פנימיות אור אין סוף שבתוך האותיות.

ונ"ל ההסבר עפ"י מאמר מרן הבעש"ט הק' זי"ע (שם פר' חיי שרה אות ג) כי במקום שמחשבת האדם נתונה שם הוא כולו, ממילא אם לומד תורה כראוי, וכל מחשבתו נתונה בתורה, נעשה על ידי זה דבוק כולו בג' ספירות הראשונות שמהם התורה יוצאת, כדאיתא בזוה"ק (ח"ב פה.) אורייתא מחכמה נפקת, ועל ידי זה נמתקים הדינים שעליו, כי בג' ראשונות אין דינים ח"ו (עי' פרדס שער ח פרק י-יב).

ברם לזכות למחשבה טהורה, לקשר ולדבק מחשבתו לגמרי בהתורה, עד שיהיה כל כולו נגרר אחר המחשבה, הנה לזה מוכרחת ההכנעה, כי ההכנעה היא היא שלימות המחשבה שהיא חכמה (תיקו"ז יז.), בבחי' כח מה (זוה"ק ח"ג כה.), לא כן הגאווה, הרי באמצעותה נפגמת המחשבה, כמבואר בכתבי

[ד] ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא, א), ותרגם אונקלוס ואלין דינאי די תסדר קדמיהון, ופירש כ"ק מרן אדמו"ר הרבי מביאלא זצלה"ה זי"ע, כי המתקת הדינים צריך להיות בשורשם (ע"ח שער יג פרק יא), ואיך בא האדם להמתיק את הדינים בשורשם, באם עושה לעצמו סדר איך להתנהג, בהיום והשעות, ללמוד ולהתפלל, ולא ישנה את סדרו בשום אופן, אפילו לא ע"י שום מניעה, אז הוא ממתיק הדינים בשורשם, וז"פ התרגום, 'די תסדר', ר"ל אם תעשה לך סדר בעבודת השי"ת, אז תוכל להמתיק הדינים בשורשם, וזהו 'קדמיהון', היינו שורש הדין.

ונוכל לומר אשר הדברים מותאמים עם דברי קדושת מרן הבעש"ט זצלה"ה זי"ע, שהובאו בספה"ק תולדות יעקב יוסף (פר' וזאת הברכה אות יז), שמעתי ממורי, כשרואה שיש עליו איזה דינין

תעלה במעלות על מזבחי, משיגים החכמה, כמאמר הכתוב (איוב כה, יב) והחכמה מאין תמצא, ומכח זה באים לקדושת הברית, שמקורה בבחי' חכמה כנודע.

ולפי דברינו יוכל להיות שזה הוא הענין שעל פגם הברית אין מועיל תשובה (זוה"ק ח"א סב.), כי להיות שהפגם הזה הוא במחשבה, ובמקום שחושב האדם שם הוא כולו כדברי הבעש"ט זי"ע, הרי נמצא שאם מחשבתו במקום שפל כזה, כל האדם עצמו שם הוא, ועל כן הוא חמור מכל הפגמים, ואין לך פגם גדול מזה.

אמנם עם כל זאת אם מתבונן במחשבתו שאפילו בשפלות ערך מצבו מופיע עליו אורו ית', כמאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קלט, ח) ואציעה שאול הנך, שאפילו בשאול תחתייה גם שמה נמצא השי"ת, כי הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה, בבחינת מלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו, ג), אפי' במקומות השפלים ביותר, הנה במחשבה זו מעלה את מחשבתו הפגומה, ששם ג"כ נמצא אורו ית', ועל ידי זה יש תיקון גם לפגם הזה, אמן כן יהי רצון.

האריז"ל (שער רוה"ק תיקון ז) גאווה בנימטריא י"ה, כי ע"י הגאווה גורם פגם למעלה בשם י"ה, שהוא שתי אותיות הגבוהים שבשם הוי", שכנגד חכמה ובינה (זוה"ק ח"א כח.), שהוא המחשבה.

וזהו אומרו 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם', ואלה מוסיף על הראשונים (ש"ר ל, ג), ר"ל אימתי יכולים להמתיק הדינים בשורשם על ידי לימוד התורה כמבואר בתרגום, דוקא כשהוא באופן הנאמר למעלה (כ, כג) ולא תעלה במעלות על מזבחי וגו', היינו אפילו אם זכית להיות עובד את השי"ת במסירות נפש, בבחי' מזבח, אעפ"כ לא תעלה במעלות ותבוא לידי גיאות ע"י זה, אלא תשאר בהכנעה ובהתבטלות כיאות, ואז בכח עסק התורה, שתקשר ותדבק כל מחשבתך בתורה בדביקה וחשיקה, תוכל להמתיק הדינים מעליך.

ובזה יתבאר הרמז דאיתא בספה"ק תפארת שמואל (פרשה זו אות ו) ו'אלה ה'משפטים א'שר ת'שים ר"ת האות, המורה על קדושת אות ברית קודש, היינו כי ע"י ההכנעה המבוארת למעלה באומרו ולא

הוראה למעשה בעבודת ה'

א. המתקת הדינים צריך להיות בשורשם, ואמר הרבי מביאלא בקדשו, איך בא האדם להמתיק את הדינים בשורשם, באם עושה לעצמו סדר איך להתנהג, שיעור קבוע ללמוד וזמן קבוע להתפלל, ולא ישנה את סדרו בשום אופן, אפילו לא ע"י איזה מניעה, אזי יוכל להמתיק את כל הדינים שלו בשורשן.

ב. מבואר במהר"ל שכמו שהתורה היא סדר האדם, איך להתנהג, כך היא סדר של העולם, עד שהתורה היא סדר הכל, משום כך כאשר האדם עושה לעצמו סדר בלימוד התורה שהיא סדר העולם, נתעורר הרצון העליון שהיה בעת בריאת העולם, כאשר עלה אז ברצונו הפשוט לבראותו בכח התורה, למטרת התגלות רחמיו וחסדיו ית"ש.

ג. מטעם זה אסור לדון בערכאות אצל דייני עכו"ם, אפילו אם הם דנים את דיניהם כדיני ישראל, כי אחרי שהתורה היא סדר העולם, הנה הדיינים שדנים דיני התורה, המה מנהיגים סדרי העולם, ועל כן יש לדון 'לפניהם ולא לפני עובדי אלילים', כי התורה וסדרי העולם נמסרו ביד ישראל, וממילא רק ישראל יכולים לדון ולא העכו"ם.

ד. כתב התולדות בשם הבעש"ט הק' כשרואה שיש עליו איזה דינין אזי ילמוד בבוקר בדביקה וחשיקה, שידבק את עצמו אל פנימיות אור אין סוף שבתוך האותיות. והסבר בזה: כי במקום שמחשבת האדם נתונה שם הוא כולו, ממילא אם לומד תורה כראוי, וכל מחשבתו נתונה בתורה, נעשה על ידי זה דבוק כולו בג' ספירות הראשונות שמהם התורה יוצאת, ועל ידי זה נמתקים הדינים שעליו, כי בג' ראשונות אין דינים ח"ו.

ה. אי אפשר לזכות למחשבה טהורה, לקשר ולדבק מחשבתו לגמרי בהתורה, עד שיהיה כל כולו נגרר אחר המחשבה, הנה לזה מוכרחת ההכנעה, כי ההכנעה היא שלימות המחשבה שהיא חכמה, בבחי' כח מה, לא כן הגאווה, הרי באמצעותה נפגמת המחשבה.

ו. מהראוי לכל אחד ואחד לסדר לעצמו סדרים בלימוד התורה, ולשמור הסדרים בהקפדה, ועל ידי זה יומתקו הדינים, ויתעורר רצון העליון, ויוושעו כולם בדבר ישועה ורחמים רבים, אכ"ר.

לקראת שבת משפטים - מברכים אדר לנו ונלכה

הכנה לשבת הקדוש במשנת החסידות ורבוה"ק זי"ע

מאמר 'אור האמונה'
מכח מעמור הר סיני [ח"ב] וסמיכות פרשת משפטים

פרק א

ויניחהו ה' בגן עדן לעבדה ולשמרה

לאחר המעמד הגדול והנורא, עם כל הגילויים הנפלאים, שזכינו לה בשבוע שעבר במעמד הר סיני ומתן תורה, שנתעורר לנו מכח הקריאה שמעורר את הזמן... עליונים ששו ותחתונים עלזו בקבלת תורה מסיני, הקב"ה בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו בעשרת הדברים אשר הם חקוקים כל תרי"ג המצוות (רש"י בפרשה כד, יב), כדי שתתעצם נשמתינו בעצמות ורוחניות קדושת מקור מוצא התורה - האור אין סוף ב"ה, ובקרבנו ממש תהיה השכינה קובעת דירתה, ובזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה, והיה המשכן אחד (לשון הב"ה או"ה סי' מז). עתה כשנגמרו כל ההכנות, לוקח הקב"ה ומכניס אותנו לגן עדן - לפרשת משפטים שיש בו ג"ן מצוות, לעבדה ולשמרה, והוא מצווה אותנו: **מכל עץ הג"ן אכול תאכלו, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכלו, כי ביום אכלכם ממנו מות תמותו! רח"ל.**

במה דברים אמורים?

בציווי של 'לעבדה ולשמרה' יש כמה פירושים ויש בהם עומק לפנים מעומק, הפירוש הפשוט: לעבוד ולשמור את הגן, לטפח ולהפריח את הגן, ולסקל משם את כל מה שמזיק או עלול להזיק לטיפוח צמיחת ויפוי הגן. ובמובן הרוחני פירושו כדברי חז"ל: לעבדה - לקיים את כל המצוות עשה, ולשמרה - לשמור ולקיים את כל המצוות לא תעשה. במובן העמוק יותר יש כאן את **סוד אושר החיים בזה ובכא...**

להבנת הדברים אפתח במשל למה הדבר דומה (מתוך ספר פרקי מחשבה על פי דברי 'נפש החיים' בתוספת דברים):

אדם בעל יכולת כלכלית שרוצה להקים מפעל והוא מחפש עוזרים שיעזרו לו להעמיד את המפעל, הוא צריך שני סוגי בני אדם, הוא צריך פועלים פשוטים, והוא צריך שותפים שאתם יחד

הוא יקים את מפעלו, לפועלים הפשוטים הוא מציע משכורת חודשית קבועה, המשכורת אינה תלויה בהצלחת המפעל או אי הצלחתו, הם מקבלים את משכורתם הקבועה תמיד, אך בהתאם לכך הם גם לא שותפים ברווחי המפעל, הם עושים את מלאכתם ובזה מסתיים כל תפקידם.

לעומת זאת בעל המפעל זקוק גם לשותפים [בעלי יכולת פיזי להקים ולנהל את המפעל כמו"כ בעל דעה - עם אסטרטגיה, היודע לטפח, להרחיב ולהגדיל את המפעל יותר ויותר] אך תנאי העבודה של השותפים הוא שונה לחלוטין, הם יצטרכו לסבול עבור המפעל את כל שלבי הבניה, בתחילה הם לא יראו רווחים כלל, עד שהמפעל יכסה את ההשקעה הראשונית יקח זמן רב, אבל אח"כ כאשר המפעל ישגשג הם ירווחו רווחים עצומים, מלבד מה שעצם המפעל הוא גם שלהם.

הבדל רב ומהותי ביותר יש בין השותף והפועל לא רק **בשכר העבודה**, אלא גם - ובעיקר **בעצם העבודה**, הפועל אינו אלא בתואר של '**לעבדה**' - שהוא רק **עובד של המפעל**, ואין לו שום אחריות לשימור המפעל. ואילו השותף הוא בתואר של '**לעבדה ולשמרה**' - הוא אמנם גם עובד במפעל, אבל יחד עם זה הוא גם **משמר את המפעל**, הוא נושא באחריות המפעל על כל המשתמע מכך.

המשל רחוק מן הנמשל יותר מרחוק מזרח ממערב, אבל הוא בכל זאת משל...

על פי משל זה נוכל להבין דבר נפלא, הקב"ה הוא בעל המפעל הגדול והנפלא של כל הבריאה כולה [כפי שאנו אומרים בר"ה בסדר זכרונות: אתה זוכר את כל המפעל וכו'], כאשר הקב"ה - בעל המפעל יצר את האדם, הוא נתן לו לבחור בין שני תפקידים אלו, הוא יכול להיות 'פועל' בעולמו של הקב"ה, והוא יכול להיות 'שותף', העולם הזה מלא בהנאות, אם האדם ירצה הוא יוכל ליהנות בעולם הזה לדאוג לקיומו לפתח ולטפח אותו ובכך להיות המנהל [הדמיוני] של העולם הזה. לעומת זאת, אם הוא יסכים לוותר על מנעמי העולם הזה, ולחיות כאן בהסתפקות במועט תוך כדי הגבלות מחמירות על סוגי ההנאה מעולם הזה שאינם נצרכים לקיומו ולעבודת ה', הוא ישקיע את כל ההנאה מן העולם הזה בשביל לזכות לעולם הבא, בכך הוא נעשה שותף במעשה בראשית, ואכן יזכה על ידי זה לנצח נצחים לשכר כפול ומכופל לאין ערוך.

זהו עומק הדברים שאמר הקב"ה לאדם הראשון: '**ביום אכלך ממנו מות תמות**' כלומר, אם לא תוותר על ההנאה מעץ הדעת, הרי שתאבד בזה את הנצחיות, **כי תהיה רק פועל בעולמי ולא שותף!!!**

ומעשה שטן הצליח, האדם הראשון בחר באפשרות להיות פועל ולא שותף... מדוע עשה זאת?!
מדוע איבד את נצחיותו?!

על כך צריכים לרדת יותר לעומק הדברים, להבין את עומק הענין של ההבטחה במעמד הר סיני 'זהייתם לי סגולה מכל העמים', כפי מה שהבאנו במאמר הקודם מדברי הספורנו, שסגולה היא "כח הבחירה" שם לא היה מקום להרחיב את הבנת הדברים, בס"ד נשתדל בזה כאן.

רבינו ז"ע מביא במאמרו הק' את דברי האריז"ל על תכלית בריאת העולם:

"כאשר עלה אז ברצונו הפשוט לבראותו בכח התורה, למטרת התגלות רחמיו וחסדיו ית"ש, כדאיתא בכתבי האריז"ל שעלה ברצונו הפשוט להאציל הנאצלים לסיבה נודעת והיא להקרא רחום וחנון וכיוצא, כי אם אין בעולם מי שיקבל רחמים ממנו איך יקרא רחום"

תכלית בריאת וקיום העולם הוא כי הקב"ה רוצה להיטיב עם הבריות, לכך ברא הקב"ה את האדם שיהיה מקבל ההטבה, כמובן שבכדי לקבל את ההטבה צריך להביא את אותו מקבל הטבה לדרגה כזו שהוא יבין שדבר זה הוא טוב בשבילו. כדי שאנחנו נוכל לקבל את ההטבה מאת הקב"ה, אנחנו צריכים להגיע לאיזו מדריגת יחס אתו, שתהיה כביכול כביכול ענין ושיחה משותפת בין הבורא לנברא, הוא יוכל לדבר עם הבורא ולפנות אליו, יהיה ביניהם יחס כביכול כמו שותפים.

מבאר הנפש החיים, כי לכן ברא הקב"ה את האדם 'בצלם אלוקים', צלם הוא מלשון צל, האדם נברא כמו צל, הוא לא רק צל אחד, אלא הוא צל כפול שני צלים שהם מרכיבים את המילה 'צלם', ופירוש הדברים: האדם הוא צל של הקב"ה כלומר כל מציאותו בעולם, באה לשקף ולגלות את מציאות הבורא, כי אליבא דאמת אין לאדם שום סיבת קיום עצמאית, לולא שהוא משקף על ידי מציאותו את מציאות הבורא, זו היא בחינת "צל" אחד שיש לאדם.

מעבר לכך, האדם הוא היחיד מכל הנבראים שהוא בעל בחירה, הקב"ה נפח בו נשמה שהיא נשמת חיים, מתוך נפחת פיו של הקב"ה כביכול, ואמרו חכמים: "מאן דנפח מדיליה נפח" כלומר, כביכול האדם הוא חלק אלוקי ממעל, יש בו חלק אלוקי שהחלק הזה הופך אותו להיות עצמאי ואינו תלוי באחרים, כמו שהבורא הוא עצמאי ואינו תלוי באחרים.

למרות שזה ודאי שהאדם תלוי בדברים רבים, אך בנקודת הבחירה שבו הוא עצמאי ודומה לבורא, ובאמת בנקודה זו עשה הקב"ה את עצמו כביכול, תלוי באדם, אס הוא יבחר בטוב אזי תתקיים תכניתו של הקב"ה בעולם ואם לאו כביכול התכנית האלוקית משתבשת, בחינה זו היא בחינת הצל השני, כביכול הקב"ה הוא צל של האדם, הקב"ה מתנהג כפי שהאדם מתנהג, ועל זה אמרו חכמים שהקב"ה נקרא "ה' צלך" הוא הצל של האדם.

זו היא נקודת הבחירה של האדם האם להיות מחוייב להקב"ה כביכול להשתעבד לו כשותף מלא ופעיל של בורא עולם או להשאיר לבד ולא להיות שותף.

הקב"ה ברא שני סוגי בני אדם, והחילוק ביניהם היא הבחירה של האדם, האדם יכול לבחור האם להיות כמו הסוג הראשון שותף של הקב"ה, וממילא להיות נצחי, או להיות פועל לקבל

משכורת ולסיים את החיים בעולם הזה בלבד, זהו הגוי, לכך נאמר ביצירת האדם שני יצירות: 'וייצר ה' אלוקים את האדם ויפח באפיו נשמת חיים'. תיבת 'וייצר' בשני יודי"ן מורה על יצירה אחת של האדם יחד עם כל הבהמות והחיות, שבה האדם הוא רק כפועל בעולמו, ויצירה נוספת של האדם לבדו, שהיא הבריאה של האדם כשותף עם הקב"ה במעשה בראשית.

והבחירה הזו היתה מוטלת על האדם הראשון, הוא קיבל שתי נשמות, נשמה לעולם הזה ונשמה נצחית, והוא יכל לבחור בין שניהם. אבל הוא לא התאפק, ואז הוא גורש מגן עדן וקיבל כביכול גט מהקב"ה, והפך להיות פועל רגיל בעולם, ובכך הוא איבד את הנצחיות, כך בעצם נוצר המין האנושי כולו בעולם וממנו בסוף התפתחה האנושות כולה.

זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך

נקודה זו של ויתור התענוגים תמורת קבלת השכר לעתיד היא נקודה מרכזית העומדת במרכז חג הפסח, הנקרא בתורה 'חג המצות' וכדברי הרה"ק בעל הקדושת לוי מבארדיטשוב ז"ע, שהקב"ה קרא את החג בשם זה, בכך הראה את מעלתם וחיבתם של ישראל אליו.

המצה היא בעצם עשויה מאותם חומרים שמהם עושים חמץ מקמח ומים, באמת כל ההבדל ביניהם הוא שאם משהים את המצה היא מתנפחת, היא נעשית טעימה, יש בה יותר טעם ותענוגים, לא כמו המצה שהיא לחם עוני, הרמז שבדבר הוא בעבודת ה' וקיום המצוות הן בקום ועשה - לשמור על המצוות שלא להחמיצם, הזריזות לכל דבר שבקדושה מורה על עובד ה' באהבה בשמחה ובטוב לבב, ולכן לא תמצא הזריזות אלא במקום של קדושה [ואכמ"ל], והן בשב ואל תעשה - אם יהודי רוצה לקבל עליו עול תורה ומצוות ולחיות חיים אמיתיים הוא צריך לדעת להיות מסתפק במועט, להיות מוכן לוותר על תענוגים של חיי עולם הזה בשביל התורה והמצוות, הצד השווה שבהם הוא - שזה הוא מדרגה של שותף ולא של פועל.

התנפחות המצה באה להביע רצון לגדול יותר להתענג יותר, זהו החמץ שאינו ראוי לחיים יהודיים, המצפן של היהודי בחייו הוא מצה, הסתפקות במועט לצורך חיי עולם הבא.

לכן הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים בחפזון, באופן שלא הספיק בצקם להחמיץ, והיו צריכים לקחתם על שכמם, להראות להם שהוא רוצה בהם בעולמו כשותפים ולא כפועלים... וכל תכלית יציאת היה לצורך קבלת התורה ועול המצוות, משום כך מיד בצאת ישראל ממצרים היו כבר צריכים ללמוד את תכלית העבודה...

זה גם הסוד שאמרו חכמים "איש ואשה זכו שכינה ביניהם" הקשר והחיבור שבין איש לאשתו, צריך להיות באופן ששניהם אינם כפועלים שעובדים זה אצל זה, אלא הם שותפים יחד בבנין הבית היהודי ודור העתיד, ואל יעלימו לא זה מזו ולא זו מזה [אותיות "מזודה" שהיא שמירת הבית

היהודי...] כך, ורק כך נעשה הקב"ה גם שותף ביניהם, ובזה מובטחת הצלחתם בזה ובבא, [זהו סוד יהודו וקיומו של הבית היהודי, ומכלל הן אתה שומע לאו...].

משום כך, כיון שישראל הסכימו לצאת ממצרים עם מצות בלבד ברצון ובאהבה, והראו בזה את הסכמתם לקבל עליהם עול של שותף ולא של פועל, לכן: 'פה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֶהְבֵּת כְּלוּלְתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְמִדְבַר בְּאָרְץ לֹא זְרוּעָה', הקב"ה מבטיח בזה שיזכור להם 'אהבת כלולותיך' אהבה אמיתית של שותפות בין איש ואשה שזכו.

לכן בליל פסח שבו אנו חוגגים ומשבחים על גאולתנו ופדות נפשנו, כל שלא אמר שלשה דברים אלו לא יצא ידי חובתו, והראשון שבהם הוא 'מצה', שאנו חייבים לומר "מצה זו היא על שם שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ כי גורשו ממצרים". למרות שלכאורה יש בזה גנאי גדול, כיון שהטעם שיצאו בחפזון הוא משום שלא יכלו להתמהמה עוד, כי ברגע קט היו נופלים לשער הנו"ן שבטומאה, ולא היו יוצאים משם לעולם. אבל הן אמת שהוא מתחיל בגנאי אבל הוא מסיים בשבח גדול ונורא, שאפילו בהיותם במ"ט שערי טומאה, התעלו מעומק השאול ברגע כמימרא וקבלו עליהם באהבה וברצון להיות שותפים במפעלו של הקב"ה! 'לעבדה ולשמרה' היש לך שבח גדול מזה?!!! הקב"ה אומר על זה זכרתי לך... איך וועל דאס גַּעֲדֵנְקֶען אויף אַייביק... ואנחנו לא נזכור זאת? לכן, כל מי שאינו אומר לא יצא ידי חובתו... - הוא לא יצא ולא יפטר מהעבודה של חובה - הוא ישאר לעבוד כפועל שאין לו כלום עם המפעל והוא מחכה רק לגמור את העבודה המוכרחת עליו...

הביטו אל אברהם אביכם

בכח השכל שניתן לאדם, האדם יכול להצליח להתאפק ולא לספק לעצמו את התענוגים העכשויים, אלא לשמור אותם לעולם הבא, אבל אם ח"ו האדם מסיח דעת, הוא מיד נופל בתוך תאוות עולם הזה, מבחינה רוחנית זהו מו"ת !!!... וזו היא הבחירה בין חיים למות, האם הוא יטע את מה שנתן לו הקב"ה לעתיד לבוא, בבחינת "וחיי עולם נטע בתוכנו" או ח"ו ישתמש עכשיו בזרעים ולא יטע אותם לעולם הבא, דבר זה תלוי בנקודה אחת של "היסח דעת", אם האדם מסיח דעתו מן האמת, הוא מיד לוקח את התענוג כאן בעולם הזה ומפסיד את הנצחיות.

דבר זה הוא סגולת מין האנושי בלבד, הוא היחיד שבוחר מה להיות, הכלב אינו בוחר להיות כלב, כך הוא נברא ואינו יכול לשנות מאומה, וכמו כן להבדיל אלפי אלפי רבבות הבדלות המלאך נברא מלאך, וזה תפקידו ואינו יכול לשנות מאומה, רק האדם הוא הנברא היחיד שיש לו רצונות, ויכול להחליט האם להיות שייך לנצחיות או לאו, האם להיות פועל או שותף...

אין לנו מושג כלשהו באדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה, ואין אנו מדברים עליו כלל אלא אך ורק ממנו בלבד - ממה שהתורה באה ללמדנו בסיפור הדברים, כי תורה היא וללמוד אני צריך...

הבחירה שאדם הראשון בחר ברע היתה בחירה בהכרה מליאה, הוא ידע היטב מה אמת ומה שקר, רק החליט לא לחיות חיי נצח והעדיף את ההנאות העכשויות. ההחלטה הזו והיצר הזה מוגדר ונקרא 'קליפת עמלק' שפירושה, ידיעת האמת ולמרות זאת בחירה בשקר, כח זה הוא כח המרידה בקבלת עול, איני רוצה להיות מוכתב ולא להיות מודרך, למרות ההפסד הכרוך בהחלטה זו, אני מוכן לשלם [ליתר דיוק להפסיד] את המחיר, העיקר שתהיה לי עצמאות ולא יגידו לי מה לעשות... זהו בחינה של עץ הדעת טוב ורע - עם הדעת שהקב"ה חנן אותו הוא משתמש לעשות את העץ החיים שלו לטוב ורע כאחד, אור וחושך משמשים בערבוביה... הוא יודע מהו טוב ועכ"ז בוחר ברע.

הכיצד?

בשונה מ'קליפת פרעה' המתכחש לגמרי בה' ואומר מי ה' אשר אשמע בקולו, לא ידעתי את ה', יודע את רבונו ומכוון למרוד בו. יש ל'קליפת עמלק' פתרונות לכל דבר, ראשית כל תבחר ברע, ואל תיתן לאחרים להחליט ולבחור בשבילך... ואם תאמר: איך בין דאך א איד, יהודי אני, ואיך אבחר ברע, ויש לומר, ח"ו, אתה לא בוחר ברע ממש, נקח את דעת דקליפה, נקח את הדעת שחנן אותנו השי"ת, ונתחכם עם הרע, נדביק לעץ גם את הטוב, ונעשה ממנו עץ טוב ורע - נמצא היתרים והסברים לכל דבר למה הוא מותר, העיקר שלא נפסיד את ההנאה של אותו הרגע, גם אם זה על חשבון הפסד העתיד, רח"ל.

אבל כמו שהאדם יכול לבחור במות, נשארה בידי בני האדם האפשרות לבחור בטוב, כך עשה אברהם אבינו אשר החליט לבחור בטוב ולקבל על עצמו לעזוב את הנאות עולם הזה ולעמוד בנסיגות קשים ביותר, ולשלם את המחיר הכבד, העיקר לזכות לנצח נצחים!, ואת כל חייו הקדיש ומסר להתבטלות לרצון ה' בתכלית הביטול בתוקף האמונה, ולהביא את העולם לתיקונו במלכות שדי, וכל בני בשר יקראו בשמו יתברך, לכן יצא להזריח בחושך העולם את אור האמונה וההתבטלות לרצון ה'. והוא מחובר עם הקב"ה בדעת דקדושה --- 'פִּי יִדְעֵתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצְוָה אֶת בְּנֵי וְאֵת בִּיתוֹ אֶחָדָיו וְשִׁמְרוּ דְרָגָה ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט'. וחייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי... זהו בעצם עבודתו של כל אדם בעולם, הוא יכול לחיות כיהודי ששייך לעולם של נצחיות ולהיות עובד ה' לעבדה ולשמרה - לעבוד במפעלו של השי"ת כשותף - לגלות את כבוד מלכותו ית' בעולם ככל מקום שהוא, בביתו, בלכתו בדרך, בבית המדרש, במקום פרנסתו, למסור את נפשו ורצונו על קדושת השי"ת בסתר ובגלוי, במחשבה דיבור ומעשה, ולשמור את כל תענוגיו לחיי העולם הבא... או ח"ו לחיות כגויי הארצות א גויישע לעבן רח"ל, אכול ושתה כי מחר נמות...

לכן באה פרשת 'ואלה המשפטים' בוא"ו החיבור למתן תורה, ללמדנו שיש לקחת את כל ההתרוממות והגילויים של אותו מעמד, ולהתחבר במעשה לגן המשפטים - לקבלת עול התורה והמצוות לעבדה ולשמרה, להיות שותף להקב"ה במעשה בראשית ולא כפועל ח"ו. והוא שאמר הכתוב 'לפניהם' ולא לפני עכ"ם - אל תהיו פועלים כגויי הארצות. מרן הבעש"ט הק' זי"ע גילה קצת

מפנימיות התורה, וכתב שארבעה אבות נזיקין הם ארבעה כוחות בנפש הבהמית שיש בכל אדם - הפקרות / אפסיות / תענוגים / ישות / כפי שכתוב **בצוואת הריב"ש (טו) השור: מלשון 'אשורנו'** שהוא הבטה והסתכלות בדברים אסורים. **והבור: מלשון שדה בור שאינה חרושה וזרועה** - והוא מי שהולך בטל ואינו לומד. **המבעה: למ"ד זו השן** - השן האוכלת לשם תאוה או מאכלות אסורות וכיו"ב, ולמ"ד זו אדם - היינו אדם המזיק עם כל מדותיו המושחתות. **וההבער זו אש** - זה הכעס שהוא הרתחת האש, וכן הלאה ואכמ"ל.

בחרתנו להיות לך לעם סגולה

כאמור, את כל הסגולה של כח הבחירה קבלנו במעמד הר סיני, שם בחר בנו השי"ת להיות עם הנבחר והבוחר, למאוס בעבודה של פועל ולבחור בעבודה של שותף, כדי שנבין את עומק המשמעות של 'עם סגולה' הנני מביא בזה מה שכתב בספר 'סוד צדיק' להרה"ק רבי שלמה זילער ז"ע (הלק עוה"ז-עוה"ב דיבור הראשון) דברי אש קודש חוצבים להבות אש "אודות עמל האדם בעולמו, ויש לדעת כי כל הנאותיו וחסרונותיו של האדם נקצבות והבחירה בידו להכניסם בקדושה, ועוד לקבל שכר טוב בעוה"ז ובעוה"ב על טוב בחירתו!..."

למצוה רבה יחשב כל מי שילמד ויפיץ את דברי קדשו, כי בתוך דבריו הקדושים יש מפתח גדול לאוצר החיים של האדם בעולמו!!! משם שואכים כוחות הנפש ורוח הקדושה של 'לעבדה ולשמרה', וברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת, שיזכה לברכת "אשריך וטוב לך - אשריך בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא", הפך בה והפך בה דכולא בה, וזה לשונו הקדוש:

הנה כתיב (איוב ה, ז) 'אדם לעמל יולד', ואמרו ז"ל סנהדרין (טז:) אשרי מי שעמלו בתורה. ויבואר עפ"י הגמרא (ביצה טז.) כי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה, וכן חסרונותיו, כדאיתא שם. והנה בכלל מזונותיו נכלל הנאותיו שמגיעים לאדם והוא מקבל מהם תענוג כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, וכן בכלל חסרונותיו נכלל כל הפגעים והיסורים רח"ל, באיזה בחינה שיכול ח"ו לסבול, הכל הרי בכלל, כי על כל דבר יש חשבון, ובעל החשבון יודע איך לחשב, כי צריכים לזה נסיון ומומחה גדול, ושוקלים כל ההנאות והיסורים לפי טבע המקבל שמתענג או סובל, וכן נכלל בכלל מזונותיו, בנים, ובריאות גופו ובני ביתו, וקנין רכושו, ומכל פרט שיכול האדם להתענג ולקבל הנאה מהם, וכן מכל מה שיכול להצטער ומכל מה שטורח בעמלו וסובל איזה יסורים מעסקיו, הכל נכלל בהמידה של החסרון.

ושתי המדות: הנאה והחסרון נקצבות לפי משקל מדה ומנין, ואם לפעמים יתענג יותר מעט מהמדה יוכרח להצטער כנגדו מעט.

אמנם הבחירה ביד האדם להכניס כל הטרחה ועמלו בתוך הקדושה ויצא בזה גזירת המקום, ולא יצטרך לעמול בדרך ארץ, ואם מצטער בשביל איזה דבר שבקדושה לא יצטרך לסבול יסורים

אחרים, ואף נותנים לו שכר בעולם הבא על טוב בחירתו, מה שאין כן אם בוחר לעמול בדרך ארץ, ומקבל עליו כל הטרדות והפגעים המשלשלים לבוא וסובל על ידי זה, אינו מקבל על זה שכר מיוחד לעולם הבא.

זה מרומז במשנה (אבות פרק ג) כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. עול מלכות, היינו מה שנקצב עליו, יכול האדם להחליפו בעול תורה ומצות, וכדאיתא בספרי יראה (ספר חסידים קסב, וערכי נחל פ' ויקהל) שגם כל מחשבות ודיבורים ומעשים של אדם נקצבים. ואם מדבר דברים בטלים נחסרים אותם הדברים, שאינו יכול שוב להכניסם בהקדושה, וכמו כן במחשבה ומעשה.

וזה הכוונה שאנו אומרים בחפילה "למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה", שלא יהיה העמל לריק, "ברוך הגבר אשר יבטח בהשם", כי צריכים להאמין שלא יעדיף המרבה לעמול כל היום ממה שנקצב לו, ואף שרואים לפעמים שנוסעים למדינת הים ומתעשרים ומצליחים, יכול להיות כי נתחלף לו בעד תענוג אחר, לפעמים בענין הבנים, או בעד שהוא נע ונד מביתו, או נותנים לו דמי קדימה בעד כמה שנים.

סוף דבר, יש חשבון על הכל ואין העולם הפקר, מי שרוצה יקח. והנה, מי שבחר לעמול בתורה, לפעמים מקילים עליו בענין עול דרך ארץ על טוב בחירתו על כמה אופנים, וכן בענין היסורים. מה שאין כן אלו שבחרים להיפך, הם מוכרחים להשלים מה שנקצב. והם חוץ מה שאינם מקבלים על זה שכר, הם רצים לבאר שחת, "ואני אבטח בך".

והענין שמקילין, כי לפעמים אדם מצטער ביסורי חברו ומשתתף בצער חברו או של רבים, על ידי זה נפטר החוב שעליו, כפי שמרגיש ומגיע אליו בעומק נפשו ונוגע לו כמו שהם שלו, כי למעלה אין חילוק אם הם שלו או של אחר, מכיון שהוא סובל. וגם לפעמים יכולים לפדות החולה על ידי כך. ויש בזה ענינים רבים, כי אם למעלה אינם רוצים שיצטער או יסובל, והוא מחמת רכות טבעו סובל, על ידי זה מרפאים חולה או כיוצא בזה, בצדק ויושר, עכלה"ק והטהור.

ושוב נאמר: הפך בה והפך בה דכולא בה ומינה לא תזוע...

וכרות עמו הברית

לכל האמור במאמרנו עד כה, הכניס משה רבינו את כלל ישראל לברית עם הקב"ה, על ידי הקרבת עולות ושלמים במזבח שתחת הר סיני, כאשר חצי הדם זרק על המזבח, שכזה עשה את המזבח כשלוחו של הקב"ה, וחצי הדם זרק על ישראל, ובכך חיבר וקישר את ישראל עם הקב"ה בברית עולם, כפי המבואר בסוף פרשת משפטים, שהוא ההשלמה למעמד הר סיני.

פרק ב

ואלה המשפטים - הסדרים - והגלגולים

מלבד הרמז הנ"ל שמסתתר בתוך מאמר הכתוב: 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם' עוד מסתתרים בו רזין עילאין עמיקין וטמירין ולא מילתא אוושא.

התרגום מתרגם את הפסוק: 'ואלין דיניא די תסדר קדמיהון'. כלומר את המילה 'תשים' אינו מתרגם כפשוטו 'די תנח' מלשון להניח, אלא 'די תסדר' והוא פלאי, מה ענין סדר לכאן, מה צריך לסדר? ואיך צריך לסדר?

הזוה"ק משנה לגמרי את כל המשמעות של הפסוק ואומר: 'ואלין דיניא דגולגלתא' - אלו הם דיני הגלגולים, והוא פלא פלאים, מה ענין גלגולים לכאן.

על דברי התרגום, מביא רבינו זי"ע במאמרו הק' את דברי הרבי ר' בעריש מביאלא זי"ע, שכאן רמז התרגום בלשון הכתוב את ענין 'המתקת הדינים' איך להפוך את הדינים לחסדים ורחמים גלויים.

ענין הסגולה הגדולה מהרה"ק הרבי רבי בעריש מביאלא זי"ע. להמתיק הדינים בשרשם הוא על ידי קביעות "סדר היום" ללא שום פשרות! כפי מובא בספר "מצמיח ישועות" מאיש חסיד בן תורה אשר מצד פרנסתו הוכרח לעזוב את פולין וגלה לגאליציה, והעלה עלי גליון מה שזכה לראות ולשמוע בדרך נדודו בהיותו אצל צדיקי דורו. בתוך הדברים מביא שם גם מה ששמע בהיותו בפי משפטים אצל הרבי מביאלא זי"ע, וכותב על זה:

יש לי מהתורה הזאת "התחזקות גדול" ומדי פעם אני רואה בהם כוונה אחרת. אחים יקרים! תאמינו לי כי מהמעשה הזאת אשר זכיתי להיות שמה ולשמוע דברים אלו עברו ל"ו שנים, ועל כל הצרות שעברו עלי עד כה, יש לי התחזקות מן הדיבורים האלה!!!...

וכך מביא רבינו זי"ע את דבריו בלשונו הק':

"כ"ק מרן אדמו"ר הרבי מוהרד"ב מביאלא זצלה"ה זי"ע דיבר בקדשו, כי המתקת הדינים צריך להיות בשורשם (ע"ח שער יג פרק יא), ואיך בא האדם להמתיק את הדינים בשורשם, באם עושה לעצמו סדר איך להתנהג, שיעור קבוע ללמוד וזמן קבוע להתפלל, ולא ישנה את סדרו בשום אופן, אפילו לא ע"י איזה מניעה, אזי יוכל להמתיק את כל

הדינין שלו בשורשן, וזהו שמתרגם אונקלוס 'ואלין דיניא', כלומר אם תרצה להמתיק את הדינים, 'די תסדר' כלומר הסדר בעבודת השי"ת, יגרום, 'קדמיהון', שתמתיק את הדינים בשורשם".

רבינו ז"ע מבאר את דבריו העמוקים של הרבי מביאלא זי"ע על פי דברי המהר"ל הנפלאים בביאור סוד מאמר חז"ל, שהיה הקב"ה מביט בתורה ובורא בו את העולם, ובלשון הזוה"ק: אסתכל באורייתא וברא עלמא, וזל"ק:

ולהסביר ענין דבריו הקדושים אפשר לומר עפ"י מה דאיתא בספרי מהר"ל ז"ל שכמו שהתורה היא סדר האדם, איך להתנהג, כך היא סדר של העולם, עד שהתורה היא סדר הכל, רק כי סדר האדם הוא נגלה ומפורש בתורה וכו' [פי' כי בתורה יש רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות ל"ת שהם באדם רמ"ח איברים ושס"ה גידים], אבל סדר כל העולם כולו ג"כ הוא בתורה, שאין התורה רק סדר מציאות העולם בכללו, וזה שאמרו במדרש (בר"א, א), שהיה מביט בתורה וברא את עולמו, ר"ל שהתורה בעצמה היא סדר הכל, ולכך כאשר רצה השי"ת לברוא את עולמו ולסדר אותו, היה מביט בתורה שהיא סדר הכל וברא את עולמו, ע"כ. ומפאת זה כאשר האדם עושה לעצמו סדר בלימוד התורה שהיא סדר העולם, נתעורר הרצון העליון שהיה בעת בריאת העולם, כאשר עלה אז ברצונו הפשוט לבראותו בכח התורה, למטרת התגלות רחמיו וחסדיו ית"ש, כדאיתא בכתבי האריז"ל שעלה ברצונו הפשוט להאציל הנאצלים לסיבה נודעת והיא להקרא רחום וחנון וכיוצא, כי אם אין בעולם מי שיקבל רחמים ממנו איך יקרא רחום, ועי"ז נמתקים כל הדינים ונעשה הכל רחמים וחסדים גמורים.

הנה לנו דרך סלולה וברורה איך לבחור בחיים של 'לעבדה ולשמרה' ולחיות חיי נצח, כי התורה היא סדר וטבע העולם, וכל מי שמסדר את אורחות והליכות חייו בתורה, 'ועושה לעצמו סדר איך להתנהג, שיעור קבוע ללמוד וזמן קבוע להתפלל, ולא ישנה את סדרו בשום אופן, אפילו לא ע"י איזה מניעה, אזי יוכל להמתיק את כל הדינין שלו בשורשן"... כל הדינים הם רק בעולם הזה, למעלה הם הכל חסדים ורחמים, אדם זה שעושה לעצמו סדר חיים כפי שאנו מבקשים במיוחד בשבת זו שבת מברכים: שתתן לנו חיים שיש בהם אהבת תורה ויראת שמים --- אדם זה חי בעולמו כמו אברהם אבינו איש החסד, כולו רק חסד ורחמים, כי כל הדבק בהקב"ה הוא דבוק בחיים.

יתר על כן, מכיון שהוא חי חיים נצחיים, הוא יחיה לנצח ולא יראה השחת, וממילא לא יצטרך לדינא דגולגלתא ח"ו, אלא יזכה לבוא לעולם שכולו טוב, לעולם שכולו ארוך, לעולם שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה.

ומעתה כל הפירושים הם אמת, וכיון שהם אמת הם כולם מקשה אחת, כי אמת הוא אחד ואין בו שנים. ומשום כך יוצא לנו פירוש חדש ומחודש הפלא ופלא בהכתוב: 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם' שתלמד את בני ישראל להילחם כנגד דעת דקליפה - קליפת עמלק שמערב טוב ברע ורע בטוב... ולהשתמש במתנת הדעת שהקב"ה חונן לאדם לדעת דקדושה - לחבר את תורת המצוות עם מעמד הר סיני, שכל מה שקיבלו עליהם בנעשה ונשמע, יהיה באופן של 'לעבדה ולשמרה' שיבחרו לעצמם עבודה של חיי נצח, עבודה של שותפות עם הקב"ה ולא **כעבדים המשמשים** את הרב רק על מנת לקבל פרס, ובזה תם ונשלם כל המלאכה ח"ו, אלא הוו **כעבדים המשותפים** במפעלו של הקב"ה, תקבלו עליכם אחריות להצלחת המפעל, להגדיל תורה ולהדירה בקביעות עתים לתורה ולתפילה, מבלי לשנות את הסדר בשום אופן, למרות הקושי ואי הנעימות שיש לפעמים בזה, ולהרבות כבוד שמים בעולם, לגלות אלקותו ואמנותו בכל מקום אשר בו תדרוך כף רגלכם, ובזה תבטלו מעליכם כל דינא דגולגלתא - כדברי הרה"ק מזויעל זי"ע: **כי אמנם הבחירה ביד האדם להכניס כל הטרחה ועמלו בתוך הקדושה ויצא בזה גזירת המקום, ולא יצטרך לעמול בדרך ארץ, ואם מצטער בשביל איזה דבר שבקדושה לא יצטרך לסבול יסורים אחרים, ואף נותנים לו שכר בעולם הבא על טוב בחירתו...** ובזה עלו כל הפירושים למקשה אחת זהב טהור הוא, כפתור ופרח... גיוואלדיג! אשרינו מה טוב חלקנו, ברוך אשר בחר בנו להיות עם הנבחר והבוחר.

אין סגולה כתורה ואין עוסקיה בישראל

פעם נכנס אדם אל הגר"ח מבריסק זצ"ל בהתפרצות, כולו נסער וסוער, ובידו טענה רבה:

רבי, איך פארשטיי נישט אינגאנצן דעם רבינו תם! איני מבין כלל את ר"ת, איך הוא קבע את זמן הלילה לשעה מאוחרת כל כך, וטוען שבשקיעת הגאונים עדיין יום הוא, כשאני מסתכל אני רואה שכבר חושך בחוץ זמן רב לפני הזמן של ר"ת!?

השיב לו הגר"ח בענוות חן וצדק, ובסבר פנים יפות:

מיינ טיייער קינד! באורייתא אַתְּבְּרִי עֲלֵמָא, דְּעַר וְעֵלֵט אִיז בְּאַשְׁאפֵן גְּעוֹוֹאֵרֵן נָאָר מִיט דִּי סִדֵּר פֿון דִּי תוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, צו וויסן אויב ס'איז טאג אָדער נאכט קוקט מען נישט אינדרויסן נָאָר מ'קוקט און תוֹרָה הַקְּדוּשָׁה און שולחן ערוך - כיון שהקב"ה ברא את העולם על פי סדר התורה, לכן כדי לדעת אם כבר החשיך היום והגיע זמן הלילה או לא, אין מסתכלים בחוץ, אלא בתורה, ורק על פי התורה אפשר לקבוע מתי הוא יום ומתי הוא לילה...

מעשה נפלא זה הוא הביאור העמוק שבדברי המהר"ל שמביא רבינו, שהתורה היא סדר העולם, וכל מציאות והווית העולם הוא רק על פי סדר התורה.

אבל המהר"ל כותב שם כי "התורה היא גם סדר האדם", ואדרבה! סדר העולם חבוי ונסתר

בתורה, ואילו סדר האדם גלוי ונגלה בתורה, אין לך יום בשנה, ושעה ביום, ואף לא רגע אחד שהאדם יכול להיות פנוי מן התורה, כל תנועה שהאדם עושה בכל מקום ובכל זמן שהוא, הכל כתוב בתורה בכתב מפורש ומפורש כיצד עליו להתנהג.

משום כך, כל מי שמחובר לתורה ולחיי התורה, אינו יכול לעשות שום תנועה שהיא כנגד התורה, כפי שמביא רבינו הגדול בעל 'שמחה ישראל' זי"ע בפרשה זו (מאמר א') בלשונו הק':

וזה 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם' ותירגם אונקלוס די 'תסדר קדמיהון', היינו באמת על ידי לימוד התורה הקדושה באמת ובאימה ויראה ברתת ובזיעה, נשמר האדם אשר כל איבריו לא יוכלו להזיק ולעשות דבר הפסד לחבירו ח"ו, דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום (משלי ג, יז) כתוב (סוכה לב), היינו שעל ידי לימוד התורה הקדושה באמת נעשה האדם אהוב, וכל דרכיו המה נעימים ומתוקים, וכמובא (תולדות אדם ליקוטים ד"ה שמעתי) בשם הרב הקדוש איש אלקים רבי מענדלי מרימנוב זצלה"ה זי"ע, שאמר שמיום למדו המשנה אדם מועד לעולם (כ"ק נו). לא הזיק לשום אדם, והיינו כדברינו אלה, ממילא כאשר ילמדו בקדושה ובטהרה סדר נזיקין, לא יעשו בפועל נזיקין, רק כאשר תסדר לפניהם כמה הלכתא גבירתא ורבוותא נפקי מפומא דקוב"ה בענינים האלה, והכל למען הרבות שלום, ישימו לבם להוסיף אהבה זה לזה, למען יהיה להם למשמרת ולקיום לכל המצוות ולכל התורה הקדושה.

הישמח ישראל זי"ע למד את משנתו התורה לא רק מתוך דבריו של הרמ"מ מרימנוב אלא גם מתוך מעשה פלא שאיתא במדרש רבה על הפסוק 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם': זהו שאמר הכתוב: 'אתה כוננת מישרים', אתה כוננת ישרות לאוהביך, שעל ידי המשפטים שנתת להם הם עושים מריבה זה עם זה ובאין לידי משפט והם עושים שלום. שכאשר באים למשפט ומקבלים את דברי הדיין, הם עושים שלום ביניהם, ועי"ז עומד ביניהם היושר על מקומו, ושוב לא יעסקו זה את זה, נמצא שדוקא על ידי המשפט נעשה מישרים - השלמה והתחברות.

ובמדרש תנחומא (ס"א א) מבואר יותר איך המשפט מביא למישרים, והוא על פי מעשה שהיה, וד"ל:

מהו אתה כוננת מישרים. אמר רבי אלכסנדר, שני חמרים מהלכין בדרך שונאין זה לזה. רבץ לאחד מהן חמורו. חברו עובר ורואהו שרבץ תחת משאו, אמר, לא כתיב בתורה, כי תראה חמור שונאך וגו', עזב תעזב (שמות כ"ג). מה עשה. חזר ושען מלוהו. התחיל מסיח עמו, עזב קמעא מכאן, העלה מכאן, ערק מכאן, עד שיטען עמו, נמצאין עושים שלום ביניהם. וחברו אומר, לא הייתי סבור שהוא שונאי. ראה היאך רחם עלי כשראה אותי ואת חמורי בדחק. מתוך כך, נכנסו לפונדק, אכלו ושתו ביחד ונתאבהו זה לזה. הוי, אתה כוננת מישרים משפט וצדקה, עכ"ל המדרש.

מבאר הישמח ישראל (משפטים אות ב) ביאור נורא בזה: שכאשר החמר דיבר אל חברו, מעומק הלב מן המיצר "לא כך כתיב בתורה". עורר במקראי קודש אלה לחברו רוח היושר והחמלה לטעון ולפרוק עמו כדת תורה הק', ונוסף לזה הוליד בו זיקי אהבת אש אהבת איש לרעהו, ונעשו אוהבים זה לזה, [החבר לא דיבר אליו מסערת נפשו ורגשי לבו או כל דבר אחר שיש בו איזו נימה אישית, הוא דיבר אליו דרך התורה בלבד, מכח אותיות התורה"ק: כך כתוב בתורה!!! הוא נתן לרבוש"ע ולתורתו לדבר אליו... ע"ש עוד במתק לשונו.

זהו כוונת המהר"ל שהתורה היא סדר העולם כמו שהיא סדר האדם, ושני המעשיות של הגר"ח והישמח ישראל זי"ע ממחישים ומראים באצבע עד היכן הדברים מגיעים.

מענין לענין באותו ענין, הנני מצרף בזה מעשה גדול ונורא מאד, איך שבחור צעיר הבין בגיא צלמות כי עיקר החיים הם חיים של תורה בלבד! לא יאומן כי יסופר. כפי מה שכתב בעל המעשה הרב הגאון רבי צבי הירש מייזליש זצ"ל [אב"ד רוב בנימארק, וייצען, בערגן בעלזן, ולאחרונה בקה"י שארית ישראל בשיקאגו] בספרו 'שו"ת מקדשי השם' (ח"א בהקדמה חלר 'שער מחמדים'), אני מעתיק את דבריו המרטיטים ככתבו וכלשונו, [בהשמטת המעשיות שאין נוגעים לעניינו כאן]:

בחור מוכן להישרף תמורת חברו תלמיד חכם

ישתוממו הדורות ויתעוררו הלבבות, להשיב לב בנים על האבות, כאשר אספר במקהלות, ענין נורא ונשגב את אשר ראו עיני באושוויץ, ביום ראש השנה ושמחת תורה, את גודל מסירת הנפש וקידוש השם, של אלף וארבע מאות בחורים צעירים, בני י"ד - י"ח שנים, שנבחרו ביום ערב ר"ה (בסילעקציע) להיות עולה על מוקדה ולהישרף על קידוש השם.

ולא באתי כאן להאריך בסיפורים מכגון אלה, כי תכלה היריעה והם לא יכלו, וכבר נשפך הרבה דיו, על כתיבת המאורעות והצרות מימי הנאצי"ם ימ"ש, וכל אחד כותב לפי רוחו וטעמו והשגתו, וכפי אשר יפיק טובת הנאה מפרי עטו, אך אני לא אמנע בשביל כבוד קדושת שמו יתברך, מלהעלות כאן בשער הספר מקדשי השם, סיפור הלזה אשר עיני ראו ולא זר, מתוך ים של סיפורים ומאורעות אשר נחרתו בליבי ובמוחי, מאשר עברו על ראשי משך הזמן שהייתי תחת שיעבוד הנאצי"ם ימ"ש, ואבטיח לקצר במקום שאפשר להאריך, וזה החלי בעזר צורי יתברך.

הנה בערב ראש השנה, נקבצו ונלקחו, ע"י השומרים הנאצי"ם ושליחיהם במחנה, הבחורים הצעירים בערך מבני י"ח שנה ולמטה שנמצאו עוד מפוזר ומפורד בכל המחנה.... ונאספו ככה בערך אלף ושש מאות נערים קטנים על מגרש ריק מאחורי הבלאקים שבמחנה, וידעו כולם מהגורל שמחכה עליהם.

ואז בא אליהם ראש המחנה הצורר הנאצי" ימ"ש, וציוה לתחוב עמוד של עץ בארץ, ובראש

העמוד להשכיב דף של עץ הדוק במסמרים והי' נראה כמין ד', ונתן צו שכל הנערים יעברו אחד אחד מתחת הדף הזה, וכל מי אשר יגע ראשו בהדף ישאר בחיים ויושלח חזרה במחנה, וכל אלו שלא יגעו בראשם את הדף יוקחו מבודדים בבלאק מסוגר, כי עד"ז שיער הצורך בעצמו, את גילם וכושר סגולתם לעבודה....

ועוד עובדא בדומה לו אספר כאן מהיום המר הנמהר הזה, אשר ישאר נחרת בלבבי לעד ולעולמי עד.

הנה בין אלו הנערים המבודדים שחיו על גורלם המר הי' נמצא תלמידי היקר בחור נחמד מופלג בתורה וביראת ה' טהורה, בשם משה ראזענבערג הי"ד מק"ק שאלגא - טאריאן (הונגרי), והוא הי' כבר קרוב לבן עשרים, אך הי' קצר קומה, ומחמת שהבחינה והבירור היתה באופן הנ"ל שמי שאין מגיע ראשו להדף של עץ צירפו אותו להנערים הצעירים הנידונים לשריפה, ממילא איתרמי בחור בא בשנים אך קצר קומה נידון בקלחת אחת עם הצעירים, ונער צעיר כבן י"ד ט"ו אך גבה קומה נחלץ ממשפט הצעירים הנ"ל, והב' משה הנ"ל הי' מתמיד ומופלג בתורה, ובעת שלמד בהישיבה בווייצען הי' מלמד עם בחורים צעירים ממנו.

והנה ניגש אלי בחור צעיר כבן ט"ו מעירי ווייצען, ושמו עקיבא מאנן בן ידי"ג הרב החסיד המפורסם ראש המלמדים מוה"ר ברוך מאנן הי"ד ז"ל, ואומר לי בזה"ל, רבי, מה יהי' עם משה'לע, ואני משיבו מה יכול להיות, וכי יש אופן שיכולים להצילו, והוא אומר עוד הפעם, רבי, היתכן משה'לע ישרף ואנו מחשים!! ואני משיבו עוד פעם וכי יש לך איזה עצה להצילו?

כן הוא משיב לי! יש כבר בידי די כסף כדי היכולת לפדותו.

אני מעיר לו - הלא בטח אתה יודע שזה הפדיה הוא על חשבון חייו של נער אחר, כי המספר מוכרח להיות שלם, ומי יכול לקבל עליו אחריות כזאת, להתיר להצילו באופן כזה? והוא משיב יש לי עצה גם על זה, שאלתי איזה עצה הגד נא לי? ענה ואמר, בהתלהבות גדולה בזה"ל: העצה, שאני אכנס תחתיו, ואני מקבל עלי בשמחה רבה להיות קרבן תמורתו, ובשמעי זאת גערתני בו, ואמרתני לו שזה בוודאי לא אתיר לך, בשום אופן, שאתה תכניס עצמך למקום סכנה, כי כבוד איפסק הלכתא, "חייך קודמין" ובה חלף הלך לו.

אחרי איזה רגעים, הנה הוא בא עוד הפעם, ואומר לי, רבי, אינני יכול למצוא מרגוע לנפשי, שמשעה'לע ישרף ואני הנבזה שאינני מגיע לכפות רגליו אתהלך בין החיים! אני החלטתי לעשות זאת וליכנס תמורתו, אף בלי שיאמר לי הרבי היתר מפורש, רק זאת לכד יבטיח לי הרבי שלא אהי' נחשב ח"ו בכלל מאבד עצמו לדעת שאין לו חלק לעוה"ב, ואני גערתני בו עוד הפעם ואמרתני לו שאינני יכול להבטיח לך גם זאת, כי אם אין מוטל עליך לעשות זאת, ספק גדול הוא אם בכלל רשאי אתה לעשותו, ומה נפמ"נ בשמים אם הוא נהרג או אתה תהרג!!!

וע"ז ענה ואמר לי בקול בכי: רבי, הלא בוודאי יש נפק"מ גדול ביני לבין משה'לע, כי משה'לע הוא בחור תלמיד חכם ומתמיד בלימודו, והעולם עוד יפיקו ממנו תועלת, לא כן אני בעניי, בער אנכי ולא אדע, ואיני שוה כלום.... ואם אזכה לעשות עוד דבר נשגב כזה שעל ידי מסירת חיי, שממילא אינו שוה פרוטה אוכל להציל את משה'לע היקר, שחיייו שווים הרבה, והעולם יצטרכו לו, למה לא אשמח ואזדרז לעשות דבר כזאת?! ככה טען אלי העלם הצעיר הזה.

ואני נדהמתי והרגשתי שעוד מעט ולבי יתפלץ, לשמוע טענות ובכיות העלם היקר הזה, אך לא נתתי לו, ולא הסכמתי בשום אופן, וגערתני בו שנית, ואחרי רוב ההפצרות ותחנונים הלך לו בפחי נפש ממני.

אחי, התבונן נא רגע קט על מעשה הלזו, ומה אמרו בשמים לטענות הבחור הצעיר הזה, אשר יצאו מקירות לבבו באמת ובפשטות ובגודל חמימות, הלא בוודאי התעלה ברגע הלזו למעלת קדושי קדמאי, ומחלקם יהא חלקי, והלוואי שיהי' חלקנו עמו. עכ"ל המחבר.

התעוררות לקריאת פרשת משפטים והפטרות

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם

קריאת הפרשה בכלל והפסוק הראשון בפרשה בפרט, בא ללמדנו את חיוב האמונה שלמה בתורה מן השמים, מתוך התבטלות אמיתית לחוקי ה' ומצוותיו, שאין חקר לגדולתו, ולית מחשבה תפיסא ביה כלל, ולא מתוך הבנה שכלית שהוא מצומצם ומוגבל ביותר.

ברש"י: כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, 'ואלה' מוסיף על הראשונים מה הראשונים מסיני אף אלה מסיני.

בספר **אגרא דכלה** מפרש: אם יאמר אדם מה לי ללמוד ה"משפטים" שבפרשתנו, הרי אין אני חושב להיות דיין, וכן כיוצא בזה על שאר ההלכות שאינם נוגעות אליו, או שאי אפשר לקיימן כגון בן סו"מ שלא היה ולא עומד להיות.

לכן אמר הכתוב 'ואלה' – ו' מוסיף על ענין ראשון, על עשרת הדברות שבפרשה הקודמת, שהם נוגעות לכל אדם ואדם, כלומר גם המשפטים האלה צריך כל אחד ללמוד ולדעת כמו עשרת הדברות, כי כך רצונו של ה' שילמדו ויעסקו בכל חלקי התורה.

הרה"ק הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע אמר בקדשו: 'לפניהם' – משפט צדק צריך להיות לפני הכל, לפני כל שיקול, לפני כל חשבון ומחשבה. וזה "לפניהם" – ולא לפני נכרים", אצלם המשפט, החוקים, נתקנו על ידי מחוקק בן אדם ואפשר לשנותם, לפי המצב והזמן, לפי הלחץ והדחק. אבל אצל ישראל נאמר: 'כי המשפט לאלקים הוא', 'ואלה' – מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני – אסור לשנותם לפי התנאים, המצב ורוח המושל.

עוד אמר **הרר"ב** זי"ע: אצל אומות העולם נחקקו החוקים והמשפטים ונקבעו על ידי אנשים חכמים ונבונים, יודעי דת ודין. הללו, המחוקקים, קודמים במציאות לחוקים ולמשפטים. אך לא כן משפטי ישראל, חוקי התורה, שלפי הזוה"ק נבראה אלפיים שנה קודם בריאת העולם, ו"מלך במשפט יעמיד ארץ", וכל הבריאה כולה הושתתה על אדני המשפט. וזה: 'אשר תשים לפניהם' – קודם להם. אין שום מציאות קודם המשפטים. כי ה' הוא מחוקקנו.

כעין זה אמר **החידושי הרי"ם** זי"ע: הרי כל מצוות התורה הן מסיני, ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו כבר נאמר למשה מסיני, ולמה ההדגשה דוקא אצל משפטים? – אלא לומר

לך שאפילו אותם משפטים המובנים לפי השכל וההגיון של אדם, כוחם ותוקפם הוא רק מפני שהשם יתברך רוצה בהם ומסכים להם. לא ההגיון האנושי קובע, אלא רצון ה' שנאמר מסיני.

עוד אמר החידושי הרי"ם בקדשו על דברי רש"י ז"ל: אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך וכו' לכן נאמר 'לפניהם' כשולחן הערוך וכו' עי"ש. ומביא השפת אמת (פרשת משפטים תרל"ה) בשם זקנו החידושי הרי"ם זי"ע: למה נאמר זה דוקא אצל המשפטים, אך כי לאשר שכל האנושי משיג המשפטים, לזאת צריכין חיזוק אמונה לזה, ולידע כי אעפ"כ הם רק רצונו של הקב"ה כמ"ש המשפט לאלוקים הוא. ופירש עפ"י הפסוק: 'אתה כוננתה מישרים', שגם מה שנראה זה דרך ישר, הוא על ידי שכן רצונו של הקב"ה לכך יש עליו חן והכל מעידין על ישרו, ולכן צריך להיות השכל בטל אל הציווי של הקב"ה כנ"ל.

מוסיף על כך השפת אמת זי"ע ונראה שלכך עלה על דעת משרע"ה שלא להגיד לבני הטעמים, כי ירא שעיי"ז יהיו מחוסרי אמונה כנ"ל, והקב"ה הבטיחו כי מוכנים בני ישראל לקבל הטעמים ושידעו שהכל מהקב"ה הוא כנ"ל, ובני"ז זכו לזה על ידי קבלת הדיברות שהקדימו נעשה לנשמע, עיי"ש בהמשך דבריו (ועיין עוד שם מש"כ בשנת תרל"ב תרלד).

ודברת ב"ם

ואל"ה גימטרי' מ"ב, וכתב החתם סופר זי"ע: שיש פרשה מ"ב משפטים בין אדם לחברו עד הפסוק 'והשביעית תשמטנה' שמשם מתחיל הדינים שבין אדם למקום עיין במנין המצוות בגליון החומש ותמצא כנ"ל.

יש להסמיק לכך ברמז את מאמר הכתוב 'ודברת בם' שיש הרבה לעיין ולדבר על ב"ם פרשיות בתחילת פרשת משפטים, הפרשיות העוסקות בדינים שבין אדם לחברו, וכדברי כ"ק מרן הישמח ישראל זי"ע (משפטים אות א) בלשון קדשו:

"לזאת נסמך פרשת המשפטים, אשר רוב פרשיותיה המה מדברים שבין אדם לחברו, למען להרבות שלום בין איש לרעהו, וכמבואר בתנחומא (משפטים א) זה שאמר הכתוב (תהלים צט, ד) ועוז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים, עיין שם, שעל ידי המשפטים הישרים הם באים לאהוב איש לרעהו, וכן הוא במדרש רבה פרשה זו (שמו"ר ל, א), עיין שם. וכשמשים אדם אל לבו כמה פרשיות שבתורה אשר נצטוינו בעניינים הנוגעים בין אדם לחברו, מזה יתבונן המשכיל הנלכב יקרת ערך דבר הזה, ותפוחי זהב במשכיות כסף דברי התנאים הנ"ל שזה הוא עיקר הכל, ויתבונן היטב לחפש עצה ותחבולה איך לבוא לזה, לאהוב כל אחד מישראל כנפשו, ולבל למצוא בו חסרונות, כי כנפשו הוא".

הרה"ק הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע אמר בקדשו: 'לפניהם' – לימדה תורה שיהיו המשפטים, היינו המצוות שבין אדם לחברו לפני הכל, לפני המצוות שבין אדם למקום. דרך ארץ קדמה לתורה, ויש להתבונן ולהעמיק בפנימיות הענין.

הזהרו בכבוד חברכם

ברם! ביותר יש להתבונן בפתיחת הפרשה הבאה מיד עם סיום מעמד הר סיני וקבלת התורה, בכל ההלכות המסועפות של עבד עברי, כיון שפרשה זו נבחרה להיות הפרשה הראשונה בפרשת הדינים, הרי שמלבד הדינים המרובים והעמוקים שיש בה, יש בה גם מעין הקדמה לכל הדינים שבין אדם לחברו המבוארים אחר כך ובשאר פרשיות שבתורה, ובאמת כבר התייגעו הרמב"ן והאבן עזרא למצוא טעם פתיחת הפרשה במצות זו שאינה שכיחה כל כך, הרי מצוות נזיקין ואם כסף תלוה ועוד מצוי הרבה יותר יעו"ש.

הפטרת הפרשה [הנאמרת רק לעיתים רחוקות או בשנה מעוברת או בשנה שר"ח אדר חל להיות בשבת], גם מקושר בדוקא לענין מצות שילוח עבדים שנאמר בתחילת הפרשה ולא לכל תוכן הפרשה (לבוש או"ח סי' תרפ"ה סעיף ו), בהפטרה זו מוכיח הנביא ירמיהו את בני דורו על שאינם מקיימים את חיובם לשלח את העבדים, ומנבא להם עונשים חמורים ביותר, וזאת מלבד גזירת הגלות וחורבן הבית שכבר נגזרה [כמובא ברש"י (ירמיהו לד, ח) בשם סדר עולם (פרק כו) שנבואה זו נאמרה בתקופה האחרונה של בית המקדש הראשון, בשנה השביעית למלכות צדקיהו לאחר גלות יהויכין על ידי נבוכדנאצר]. ויש להתבונן ולהבין מהי החשיבות הגדולה והמיוחדת שיש במצוה זו, שהפרשה פתוחה במצוה זו עם קביעת הפטרה שמקושרת דוקא במצוה זו? הלא דבר הוא!

וכתב החתם סופר זי"ע (סוף פרשת יתרו) שהתורה באה ללמדנו בזה איך צריך להיזהר ולנהוג בין אדם לחברו, שהרי מדובר כאן מגנב או סוחר בפירות שביעית, שהגיע לשפל המדרגה שאין לו מה לשלם, והוא איש פחות ביותר עד שהתורה מתרת לו שפחה כנענית ובניו יהיו עבדים, ועם כל זאת "כל הקונה עבד עברי קונה אדון לעצמו" עם כל המסתעף מזה... וצריך לכבדו בהפלגה מרובה, וכל זה כדי שלא יפול לשפלות רוח ויאוש ועצבות עד שיאמר בשפלותו 'אהבתי את אדוני ואת אשתי ואת בני' רח"ל, לכן צריך לרוממום את נפשו ורוחו ביותרת הכבוד, להציל נפשו מרדת מני שחת...

מוסיף החתם סופר על זה ואומר: שזהו החיבור של פרשת יתרו ומשפטים, שבסוף פרשת יתרו נאמר 'ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו', וכתב רשיז"ל: והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיונו, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חברך שהוא בדמות יוצרך, ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה, וסמך ליה 'ואלה המשפטים... כי תקנה עבד עברי' שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו, כמה צריך אתה להיזהר בכבודו.

פעם נתפס גנב באמצע עבודתו בבית הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, מיד נעלו שם את כל הדלתות שלא יוכל לברוח משם, וספרו זאת לרבי, תיכף ומיד צוה הרבי לפתוח דלת אחורית שיוכל הגנב לברוח בלא בוש, ואמר בקדשו: כי לבייש יהודי הוא יותר חמור מגניבה עצמו! [כמו שאמרו חז"ל מוטב לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש וכו'].

ושוב מעשה שהיה אצל הגאון רבי חיים בריסקער זי"ע, פעם באמצע חתונה הבחין שבאיזה פינה באולם מתחוללת מהומה, שלח לברר על מה ולמה המהומה, אמרו לו שנכנס גנב לאולם, ורוצים לסלקו בכח משם.

אמר הגר"ח חלילה! אצלי בשמחה יביישו אדם? בשום אופן לא!

אמרו לו אבל גנב זה אינו נח לרגע, ועוד מעט כבר לא יאיר כאן מאומה.

אמר להם, יש לי עצה טובה עבורו, הוא קרא לו שישב לצידו ליד החתן! באומרו: כאן הוא לא יגנוב, כי ירגיש את עצמו אדם חשוב שיושב במזרח...

כל פרשת משפטים מלאה בהלכות וחייבים שבין אדם לחברו, הן בקום ועשה והן בשבת ואל תעשה, אבל ראשון לכל, צריך לדעת ולזכור תמיד, שהשורש והבסיס לכל זה הוא זהירות בכבוד חברו - יהיה מי שיהיה, אפילו אדם שהוא בעל לשפחה כנענית ואב לעבדים כנענים, וכבר אמר שמואל הנביא (שמואל א ב, ל) 'כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו' ומזה למדו חז"ל (אבות ד, א): איזהו מכובד המכבד את חבריו. כי כלל אחד מישראל הוא בדמות יוצרו, וכל המכבד את חבריו מכבד את יוצרו וקונו הבורא יתברך שמו, ומכלל הן אתה שומע לאו!!!

שתחרש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה

לא בכדי מזמן הקב"ה את ג"ן המשפטים לשבת שבו מברכים חודש אדר הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, כי את הלימוד שאנו לומדים בפרשה זו לבחור בטוב ולמאוס ברע, למאוס בחיי רגע ולבחור בחיי נצח, הנה זה בא [ז'ה' בגימטריא י"ב שהוא חודש שנים עשר - חודש אדר] חודש אדר הוא החודש של מלחמה לה' בעמלק מדור דור, בחודש זה אשר נהפך לישראל מות לחיים, בחודש של 'הדר קבלוה באהבה - בשמחה' יש סייעתא דשמיא מיוחדת לכל הבא לטהר - לכל מי שרוצה להינצל ממות ולהידבק בחיים - בחיים נצחיים, כל מי שניגש כראוי לחודש זה יכול לחולל מהפך ולרומם את כל מהלך חייו... וכח הקריאה מקול הקורא - קול הקב"ה שקורא ומורה לנו: 'שייערע קינדער' ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם - במקום דינא דגולגלתא, תבחרו לכם דרך של 'די תסדר קדמיהון' הנה זה עם צירוף הזמן של מברכים חודש אדר, יותר קל להגיע למדרגת 'ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום, וגם מי שהיה בבחינה של פועל, יכול מעתה להיות שותף מלא עם הקב"ה, ולחיות בג"ן המשפטים 'לעבדה ולשמרה'. ועוד לקבל שכר טוב בזה ובכא על טוב בחירתו... אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו...

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם

הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע מפרש את עומק הכוונה 'תשים לפניהם': שהדיינים צריכים להיות לפניהם ולא לאחריהם, והוא על פי שאמרו חז"ל: כל העושה מצוה אחת בעולם הזה מקדמתו והולכת לפניו בעולם הבא, וכל העובר עבירה אחת בעולם הזה מלפתו ומוליכתו ליום הדין.

ידוע כי מעשה האדם מוליד מלאכים כפי מעשיו הן לטובה והן לרעה, ולכן לענין המצוה אמרו שהמצוה הולכת "לפניו", כי האדם שמח ורוצה ללכת לעוה"ב, ולכן המלאך הנברא מהמצוה מקדים לפניו, להראות לו הדרך לשם. אבל העובר עבירה אינו הולך לשם מרצונו, ועל כן המלאך צריך ללכת "מאחוריו" ללפפו ולדחפו כדי להוליכו לשם.

וזהו שאמר הכתוב: 'ואלה המשפטים', שידאג האדם שהשופטים והדיינים שלו הם המלאכים שנבראו על ידי מעשיו, יהיו מלאכים ושופטים כאלה 'אשר תשים לפניהם' ר"ל שהולכים "לפניו", להראות לו הדרך לעולם הבא, ולא ח"ו כאלה שצריכים ללכת "מאחוריו".

בזה"ק מביא את התרגום: ואילין דינאי די תסדר קדמיהון, ומפרש ואומר: אלין רזא דגלגוליא ועונשא דנשמתא דאתענשו חייביא כל חד לקבל עונשיה. ופלא שהזהיר מביא את התרגום ולמה.

ואמר בזה הרה"ק מוהר"ק מבעלזא זי"ע: הנה יש פרשיות אשר אי אפשר לאדם אחד לקיים, כולם, ויש פרשיות אשר הרצון דייקא שלא יבואו לידי קיום, ובמה יתקיימו - על ידי הלימוד, וכאשר ילבש פחד ה' וגאוונו נחשב לו כאילו קיים.

ובפרשת 'אלה המשפטים' יש רזא דגולגליא, עכ"פ בודאי הרצון המובחר שלא יבוא לידי כך, אבל על ידי הלימוד של הדינים האלו נחשב כאילו קיים, לזה הקדים הזוהר התרגום ואילין דיניא די תסדר קדמיהון שילמדו הדינים וההלכות ובזה נחשב כאילו קיים בפועל.

האמרי חיים מויזניץ ז"ע פירש רמז נפלא בפסוק זה: הרי אמרו חז"ל השב מראה זדונות נעשו כשגנות, והשב מאהבה – זדונות נהפכות לו כזכיות. מעתה יבואר אל נכון: כי כל מקום שנאמר 'אלה' – נוטריקון: ל יהודים ה יתה א ורה – שהאיר את נשמתו באור התשובה, זה האיש "פסל את הראשונים", שהפך את זדונותיו לשגנות. אך אם 'ואלה' – שהוא נוטריקון: ל יהודים ה יתה א ורה ו שמחה – שהוסיף את השמחה לתשובתו, הרי הוא מוסיף על הראשונים, כי כל עונותיו שעשה בעבר נהפכו למצוות, אם כן המצוות שיקיים מכאן ולהבא יהיו הוספה על מצוותיו הראשונים.

גוט שבת גוט שבת

א לעכטיגע פריילעכן און א לוסטיגע שבת, צוזאמען מיט א פריילעכע לעכטיגע לוסטיגע און א גוט געבענטשט חודש פון "משנכנס אדר מרבין בשמחה" – כפירושם של צדיקי קמאי 'משנכנס' – פון ווען מ'נעמט איהם אריין – היינו משבת מברכים חודש אדר, אמן כן יהי רצון.

שבת שלום ומבורך

שבת של 'לעבדה ולשמרה'.

שבת של 'חיים נצחיים באהבת תורה ויראת שמים'.

שבת של עם סגולה – עם הנבחר להיות בוחר בטוב בזה ובבא.

שבת של 'די תסדר קדמיהון – בקביעת סדר לתורה ותפילה ללא שום פשרות'.

לעילוי נשמת

זקני הרה"ח ר' מאיר דב"ר שמעון יצחק ז"ל רבניצר

נלב"ע י"א אדר

א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב"ז"ל רבניצר

נלב"ע ז' תשרי תשפ"א

א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רבניצר

נלב"ע כ"ג כסלו תשנ"ה

מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי

נלב"ע ט"ו מרחשון תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

